

Sygn. akt V KK 75/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

Protokolant Joanna Sałachewicz

w sprawie podmiotu zbiorowego K. R. P. Sp. z o.o. w O. o pociągnięcie do odpowiedzialności za czyn zabroniony po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 8 maja 2013 r., kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść podmiotu zbiorowego od wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 17 września 2010 r.,

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w J. do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy, wyrokiem z dnia 17 września 2010 r., uznał K. R. P. Sp. z o.o. za podmiot zbiorowy odpowiedzialny za przestępstwo skarbowe z art. 54 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i art. 9 § 3 k.k.s. popełnione przez G. J. G., działającego w imieniu i interesie K. R. P. Sp. z o.o. w O. w ramach

uprawnienia do reprezentowania spółki jako Prezes Zarządu i za to na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny pod groźbą kary orzekł wobec podmiotu zbiorowego K. R. P. Sp. z o.o. karę pieniężną w wysokości 1.000 złotych. Ponadto na podstawie art. 8 ust. 2 cytowanej ustawy orzekł wobec spółki przepadek korzyści majątkowej w kwocie 11.000 złotych.

Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się z dniem 25 września 2010 r.

Kasację od tego wyroku na korzyść podmiotu zbiorowego K. R. P. Sp. z o.o. wniósł Prokurator Generalny. Zarzucił w niej wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego – art. 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny pod groźbą kary poprzez wyrażenie błędnego poglądu prawnego, że przepis ten mógł być podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego „K. R. P.” Sp. z o.o. za czyn zabroniony pod groźbą kary, popełniony przez G. J. G., działającego w imieniu i na rzecz spółki jako prezes zarządu.

Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w J.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest w stopniu oczywistym zasadna, co pozwala na jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu.

Biorąc pod uwagę treść ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny pod groźbą kary w kształcie, w jakim obowiązywała ona w chwili wydawania zaskarżonego kasacją wyroku, stwierdzić należy, że podmiot zbiorowy podlegał odpowiedzialności za czyn zabroniony, którym było zachowanie osoby fizycznej, w razie jednoczesnego spełnienia warunków określonych w art. 3, art. 4 i art. 5 ustawy.

Przepis art. 3 określał jakie zachowania i jakiej osoby, stanowiły podstawę odpowiedzialności podmiotu zbiorowego. Musiała to być osoba fizyczna:

1. działająca w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej albo przy przekroczeniu tego uprawnienia lub niedopełnieniu tego obowiązku,
2. dopuszczona do działania w wyniku przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez osobę, o której mowa w punkcie 1,
3. działająca w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego, za zgodą lub wiedzą osoby, o której mowa w punkcie 1,

przy czym zachowanie takiej osoby przyniosło lub mogło przynieść podmiotowi zbiorowemu korzyść, chociażby niemajątkową.

W art. 4 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny pod groźbą kary, jako warunek odpowiedzialności podmiotu zbiorowego określona jest konieczność potwierdzenia czynu zabronionego popełnionego przez osobę fizyczną jednym z orzeczeń karnych wymienionych w tym przepisie, a także możliwość przypisania podmiotowi zbiorowemu zawinienia. Zgodnie z art. 5 omawianej ustawy zawinienie podmiotu zbiorowego polegało na braku należytej staranności w wyborze osoby fizycznej, o której mowa w art. 3 pkt 2 lub 3, lub co najmniej na braku należytego nadzoru nad tą osobą – ze strony organu lub przedstawiciela podmiotu zbiorowego.

Warunki odpowiedzialności podmiotu zbiorowego zostały w przedmiotowej sprawie spełnione jedynie częściowo. Spółka z o.o. jest podmiotem zbiorowym, który podlega odpowiedzialności na podstawie ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny pod groźbą kary, a G. J. G. jest osobą fizyczną, o której mowa w art. 3 ust. 1 tej ustawy, zaś dokonanie przez niego przestępstwa zostało potwierdzone prawomocnym wyrokiem skazującym (warunek z art. 4), to jest wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 3 lutego 2009 r.

Uznać jednak należy, że sąd wydający zaskarżony kasacją wyrok nie uwzględnił warunku określonego w art. 5 ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. Przepis ten w brzmieniu ustalonym nowelą z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1492) odnosił przesłankę

zawinienia jedynie do osób wymienionych w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy. To w stosunku do tych osób podmiot zbiorowy mógł ponosić winę w ich wyborze lub w nadzorze nad nimi. Wykładnia przepisu art. 3 prowadzi do wniosku, że zawinienie, o którym mowa w art. 5 przedmiotowej ustawy nie mogło odnosić się do kategorii osób wymienionych w art. 3 ust. 1, a więc osób zarządzających podmiotem zbiorowym. Taką osobą natomiast był Prezes Zarządu Spółki z o.o. G. J. G.

Taka interpretacja przepisów art. 3 i 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny pod groźbą kary znalazła potwierdzenie w ustalonej linii orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie SN z dnia 5 maja 2009 r., IV KK 427/08, OSNKW 2009, z. 7, poz. 57; oraz wyroki SN: z dnia 6 kwietnia 2011, V KK 15/11, OSNKW 2011, z. 8, poz. 72; z dnia 12 lipca 2012 r. wydane w sprawach V KK 128/12, V KK 181/12, V KK 195/12 nie publ.). W orzeczeniach tych stwierdzono, że podmiot zbiorowy nie może ponosić odpowiedzialności za czyny zabronione popełnione przez prezesów spółek prawa handlowego, jeśli działali oni w ramach własnego uprawnienia lub obowiązku. Ta sama wykładnia przepisu art. 5 omawianej ustawy przedstawiona została w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 listopada 2004 r., sygn. K 18/03 (OTK – A 2004, nr 10, poz. 103).

W ustawie z dnia 29 lipca 2011 r. nowelizującej ustawę o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych wprowadzono nowy kształt przepisu art. 5. Obecnie podmiot zbiorowy ponosi odpowiedzialność także za czyny popełnione przez prezesów spółek kapitałowych. Przepis ten jednak nie może działać wstecz. Wystarczającą podstawą do takiej konstatacji jest treść art. 42 ust. 1 Konstytucji.

Uznać zatem należy, że zaskarżony kasacją wyrok wydany został z obrazą przepisu art. 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny pod groźbą kary, w kształcie, w jakim przepis ten obowiązywał w chwili wydania wyroku przez Sąd Rejonowy w J. Rażący charakter naruszenia tego przepisu powoduje konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku. Wobec braku podstaw do

umorzenia postępowania i brzmienia art. 537 § 2 k.p.k. konieczne stało się przy tym przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Z. do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy nie może bowiem wydać orzeczenia oddalającego wniosek o pociągnięcie podmiotu zbiorowego do odpowiedzialności, uczynić to może jedynie sąd ponownie rozpoznający sprawę.